

Het recht van uitweg geïnnoveerd door de wet van 1 maart 1978.

François De Keersmaecker

De basisbeginselen van dit leerstuk werden in 1804 door de opstellers van het B.W. neergelegd in de oude artn. 682 tot 685. In Frankrijk werden de voornoemde artikelen reeds ingrijpend gewijzigd door achtereenvolgens de wetten van 20 augustus 1881, 30 december 1967 en 25 juni 1971. In België deed zich een soortgelijke evolutie voor, echter ontwikkeld door rechtsleer en rechtspraak. Recentelijk ging ook de wetgever zich met deze materie bemoeien. Op 16 mei 1974 diende senator Lindemans een wetsvoorstel in tot wijziging van de oude artn. 682 tot 685 (1). Het wetsvoorstel werd geamendeerd door senator Leroy (2) en door volksvertegenwoordiger Baert (3). In die vorm werd het aangenomen in de Kamer op 22 december 1977 en in de senaat op 23 februari 1978, afgekondigd door de Koning op 1 maart 1978 en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 15 maart 1978.

Reeds in de onderscheiden commissies van justitie kwam enige kritiek los op de toen voorliggende tekst. De voornaamste opwerping was dat het ontwerp enkel de omzetting was van bestaande rechtsleer en rechtspraak in een wettekst. Een lid van de kamercommissie uitte zelfs openlijk zijn ontevredenheid door te verklaren dat de commissie ongetwijfeld meer creatief werk te doen had dan het instampen van open deuren (4).

Inderdaad, tot op zekere hoogte is de nieuwe wet louter een bestendigen van de bestaande rechtspraak. Zo brengt art. 682 §1 weinig nieuws aan. Het recht op uitweg onderstelt een feitelijke omstandigheid : de ingeslotenheid van een erf. Het oude art. 682 omschreef deze voorwaarde als : "De eigenaar wiens erven ingesloten liggen en die geen toegang heeft tot de openbare weg...". Reeds vóór de nieuwe wetgeving hadden rechtsleer en rechtspraak het begrip "ingeslotenheid" extensief geïntepreterd. Aldus werd algemeen aanvaard dat ieder erf een voor zijn exploitatie voldoende uitweg moest bezitten; dat er geen ingeslotenheid was wanneer de erfeigenaar zonder te hoge kosten of ongemakken een uitweg kon inrichten; dat de uitweg kon gevorderd worden zowel voor landelijke als voor industriële erven. De wet van 1 maart 1978 nu heeft deze verduidelijkingen

(1) Wetsvoorstel, *Parl. Besch.*, Senaat, 1974, nr. 147-1.

(2) Amendementen, *Parl. Besch.*, Senaat, 1975-76, nr. 147-3.

(3) Amendementen, *Parl. Besch.*, Kamer, 1977-78, nr. 116-2.

(4) Verslag Uyttendaele, *Parl. Besch.*, Kamer, 1977-78, nr. 116-3

van rechtsleer en rechtspraak voor een deel rechtstreeks overgenomen. Een ander voorbeeld is zeker ook art. 683 lid 2. Daar we onze aandacht echter voornamelijk wilden wijden aan de vernieuwingen die de wet van 1 maart 1978 ons bracht, gaan we hier niet dieper op in (5). Tot op zekere hoogte is de wet dus een louter vastleggen van het bestaande, maar ze is toch ook een introduceren van enige verregaande innovaties. De meeste grondige vernieuwing situeert zich op een algemeen plan dat hieronder zal besproken worden onder de hoofding : "Het recht van uitweg als wettelijke erfdiensbaaerheid". In feite zijn de andere wijzigingen, onder meer art. 684 §2 dat de onverjaarbaarheid vooropstelt, hiervan de logische uitvloeiselen. Een belangrijke verbetering is ook art. 682 §3 dat de gebruiker in de mogelijkheid stelt een uitweg te vorderen bij stilzitten van de eigenaar. Tenslotte voeren art. 2 en 3 van de wet eveneens belangrijke wijzigingen door op het gebied van de rechtspleging (art. 1345 Ger. W. en art. 1371 bis Ger. W.).

1. HET RECHT VAN UITWEG ALS WETTELIJKE ERFDIENSTBAARHEID EN PRAKTISCHE GEVOLGEN.

1.1. Een wettelijke erfdiensbaaerheid.

Er bestaat hoegenaamd geen eensgezindheid in rechtsleer en rechtspraak bij ons en in naburige landen nopens de juridische aard van het recht van uitweg. In het deel *Erfdiensbaaerheden* van de *Algemeen Praktische Rechtsverzameling* en in zijn *Memorie van Toelichting* schets Lindemans de voornaamste controversen. Hierbij valt op te merken dat hij zich op verscheidene punten distantieert van de heersende mening in de Belgische rechtsleer en rechtspraak. Toch moet voor ogen gehouden worden dat zijn zienswijze nu de wettelijke is, vermits hij ze duidelijk doorgedrukt heeft niet alleen in de voorbereidende werken, wat belangrijk kan zijn bij de interpretatie, maar eveneens in de wetteksten zelf.

Het economisch doel van de erfdiensbaaerheden in het algemeen, is het bevorderen van het nut van de erven in maatschappelijk verband. Meer specifiek beantwoordt het recht van uitweg aan een economische noodzaak. Het is immers van algemeen belang dat geen terreinen ongebruikt en onbebouwd blijven liggen wegens insluiting. Het algemeen welzijn brengt dus mee dat het recht van uitweg tot de openbare orde behoort (6).

(5) We beperken er ons toe te verwijzen naar de volgende werken die, ofschoon ze dateren van vóór de nieuwe wet, toch nog op die punten kunnen geconsulteerd worden : H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VI, 1953, 589-609 ; A. KLUYSKENS, *Beginselen van burgerlijk recht*, V, *Zakenrecht*, 1953, 366-375 ; L. LINDEMANS, *Erfdiensbaaerheden*, A.P.R., 1958, 942-1021 ; R. DERINE, F. VAN NESTE, H. VANDENBERGHE, *Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, V, *Zakenrecht* IB, 1974, 385-416.

(6) DERINE, VAN NESTE en VANDENBERGHE, o.c., 386 ; KLUYSKENS, o.c., 366 ; DE PAGE, o.c., 590.

Vertrekkend van deze evidentie, stoten we op een drietal opvattingen omtrent de aard zelf van het recht van uitweg :

1. Een eerste opvatting wordt verdedigd door *Lindemans* en een deel van de Belgische rechtsleer en rechtspraak (7). Deze zelfde opvatting wordt onder andere ook gehuldigd in het Italiaanse, Chileense, Portugese en het Noorse recht.

De algemene idee is dat een erf dat zich in een noodtoestand bevindt, de nodige erfdiensbaarheden te zijner beschikking moet krijgen om zich uit die noodtoestand te bevrijden. Indien de naburige eigenaars niet vrijwillig die erfdiensbaarheid toestaan, kunnen zij daartoe gedwongen worden krachtens de wet. Om die reden noemt men ze wettelijke erfdiensbaarheden. Hierbij moet opgemerkt worden dat de wet alleen de beginselen vestigt die de wettelijke erfdiensbaarheden beheersen. De rechter moet die beginselen op de concrete gevallen toepassen. De wet verleent slechts een vordering en het is pas het resultaat van die vordering, namelijk het vonnis, dat de erfdiensbaarheid als een zakelijke verhouding doet ontstaan. Aldus mag men zeggen dat de wet alleen een persoonlijk recht op die vordering schept ten behoeve van de eigenaar (of de gebruiker) van het betrokken erf en dat het zakelijk recht van erfdiensbaarheid pas door het vonnis wordt gevestigd.

Als argument haalt *Lindemans* het oude art. 682 B.W. aan, waarin de wet aan de eigenaar van ingesloten erven, dus aan een persoon, de bevoegdheid verleent een uitweg te vorderen. De vestiging van een erfdiensbaarheid veronderstelt integendeel een rechtstreeks zakelijk verband tussen erven; de dienst mag niet ten voordele van de persoon, doch alleen ten behoeve van het erf opgelegd worden (art. 686 B.W.). Op dit punt is art. 682 ongewijzigd gebleven. De nieuwe wet zegt immers : "De eigenaar wiens erf ingesloten ligt...kan...een uitweg vorderen". De consequentie van deze opvatting is dat er slechts sprake is van het recht van uitweg na een vonnis of een dading in rechte. Indien de ligging en de andere modaliteiten als wezenlijke onderdelen van het recht van uitweg door onderlinge overeenkomst worden vastgelegd, heeft men aldus niet te doen met het recht van uitweg, doch integendeel met een *erfdienstbaarheid van overgang*. Wel moeten we de aandacht erop vestigen dat het recht van overgang dat door een overeenkomst wordt vastgesteld, met zulke clausules kan bezwaard worden dat de consequenties dezelfde zijn als bij het recht van uitweg.

2. De *heersende opvatting* in de Belgische en Franse rechtsleer en rechtspraak rangschikt het recht van uitweg eveneens onder de wettelijke erfdiensbaarheden. Het verschil met de vorige opvatting ligt echter in de rol van de rechter. Het recht van uitweg wordt gevestigd door de wet, terwijl de rechter slechts tot taak heeft, bij betwisting van het recht of van zijn modaliteiten, het recht te "erkennen" en zijn uitoefening te regelen.

(7) LINDEMANS, o.c., 942-953 en aangehaalde rechtsleer en rechtspraak; Wetsvoorstel, *Parl. Besch.*, Senaat, 1974, nr. 147-1, blz. 1-4.

Hieruit vloeit voort dat het recht van uitweg kan ontstaan zonder tussenkomst van de rechter en aldus door overeenkomst tussen naburen uitgeoefend kan worden (8).

Ter staving wordt er doorgaans onderscheid gemaakt tussen enerzijds het recht zelf dat steunt op de wet en anderzijds zijn modaliteiten die in dit geval vastgesteld worden door overeenkomst. Volgens Lindemans echter kan niemand dit subtiële distingo ernstig verdedigen (9). Het bepalen van de ligging van de uitweg betekent onder andere het bepalen van het lijdend erf. Het is met andere woorden een consitutief element van de erfdienstbaarheid ! Want hoe zou de erfdienstbaarheid reeds louter door de wet kunnen bestaan ? Er is nog geen lijdend erf, gesteld dat men zou aanvaarden dat er reeds een heersend erf bestaat, vooraleer de rechter de erfdienstbaarheid toewijst.

3. Volledigheidshalve moet hier de *Nederlandse opvatting* vermeld worden, die het recht van uitweg niet als een erfdienstbaarheid opvat, maar als één van de normale eigendomsattributen die door de wet worden geregelmenteerd (10). Dezelfde opvatting vinden we terug in Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland.

1.2. Praktisch belang

Dat deze hele redenering niet van louter academisch belang is zullen we aantonen door de voornaamste implicaties ervan te schetsen bij het bepalen van de bedding en het vaststellen van de andere modaliteiten van het recht van uitweg.

1.2.1. Wijze van bepalen van bedding en andere modaliteiten.

Het is belangrijk te bepalen op welke plaats, dit is de bedding, de uitweg moet worden uitgeoefend. Verder moeten ook de wijze van uitoefening (te voet, met kruiwagen, met paard en kar, tijdstip van de dag...) geregeld worden. Het grootste probleem dat ter zake oprijst, is dat van de *wijze* waarop die modaliteiten, en in het bijzonder de bedding van de uitweg bepaald wordt. Voor de overige modaliteiten is er minder belangstelling in rechtsleer en rechtspraak.

De rechtsleer zag doorgaans drie mogelijkheden tot bepaling van de ligging van de bedding : door overeenkomst, door de rechtbank en door verjaring. Volgens de huidige wetgeving kan alleen nog de rechter de bedding en in het algemeen de andere modaliteiten vastleggen.

Het antwoord op de vraag of de bedding en de andere modaliteiten al dan niet kunnen vastgelegd worden door overeenkomst wordt bepaald door

(8) F. LAURENT, *Principes de droit civil*, VIII, 1876, 73, 106 en 144; DE PAGE, *o.c.*, 598 en 601 a; PLANIOL en RIPERT, III, 930; HILBERT, *De droit de passage*, 1933, 9 e.v.; Cass., 22 maart 1928, *Pas.*, 1928, I, 121.

(9) Wetsvoorstel, *Parl. Besch.*, Senaat 1974, nr. 147-1, blz. 3.

(10) A. PITLO, *Het zakenrecht*, 1977, 266 ; ASSER, *Zakenrecht*, II, 1977, 145.

het hoger ingenomen theoretische standpunt. De rechtsleer en rechtspraak beantwoordden die vraag tot hertoe positief. Lindemans heeft altijd principiële bezwaren tegen deze opvatting gehad. Bij het bepalen van de ligging van de uitweg door overeenkomst heeft men niet meer te doen met de wettelijke erfdiensbaarheid van uitweg, doch met een eigenlijke erfdiensbaarheid van overgang. Lindemans heeft deze zienswijze kunnen doordrukken in de wet van 1 maart 1978; art. 683 lid 1 zegt immers dat de ligging van de uitweg alleen door de rechter bepaald kan worden.

1.2.2. Artikel 684 lid 2 of het probleem van verjaarbaarheid van bedding en andere modaliteiten.

De meerderheid van de Belgische rechtsleer en rechtspraak aanvaardde het dertigjarig bezit als wijze tot verkrijging van de ligging van de uitweg (11). Wel werd de jurisprudentiële oplossing door sommigen onder hen als enigszins kunstmatig beschouwd (12). Anderen dachten in het oude art. 685 B.W. een ernstig argument gevonden te hebben om hun standpunt te verdedigen (13). Nog anderen baseerden zich op het oude art. 684 en art. 701 B.W. (14). Eveneens werd door rechtspraak en rechtsleer aangenomen dat de eigenaar van een ingesloten erf de verbreding kon eisen van een uitweg die meer dan dertig jaar bestond, alhoewel deze niet de kortste of minst schadelijke was (15).

De minderheid van de rechtsleer en de rechtspraak in België verwierp eenvoudig het beginsel van de verjaarbaarheid van de ligging van een uitweg (16). Deze zienswijze is nu de wettelijke geworden. Art. 684 lid 2 zegt immers: "Men kan zich op geen verjaring beroepen, hoelang de uitweg ook moge hebben bestaan". Het stelsel van de verjaarbaarheid van de ligging van de uitweg werd vooral afgewezen omwille van enkele gevolgen die tegen het billijkheidsgevoel indruisten. Zo kon men door verjaring een uitweg verkrijgen die niet de kortste en de minst schadelijke

(11) KLUYSKENS, *o.c.*, 373; DE PAGE, *o.c.*, 603; DERINE, VAN NESTE, VANDENBERGHE, *o.c.*, 407; LAURENT, *o.c.*, 103; HILBERT, *o.c.*, 59; Cass., 23 juni 1881, *Pas.*, 1884, 1, 48; Cass., 26 oktober 1882, *Pas.*, 1882, 1, 367; Cass., 11 februari 1892, *Pas.*, 1892, 1, 101; Cass., 18 oktober 1894, *Pas.*, 1894, 1, 304; Cass., 2 november 1899, *Pas.*, 1900, 1, 24; Cass., 8 januari 1903, *Pas.*, 1903, 1, 72; Cass., 23 juni 1920, *Pas.*, 1920, 1, 369; Cass., 11 april 1935, *Pas.*, 1935, 1, 220; Cass., 11 januari 1945, *Pas.*, 1945, 1, 82; Cass., 23 november 1950, *Pas.*, 1951, 1, 170; Cass., 19 december 1958, *Pas.*, 1959, 1, 411; Cass., 12 januari 1962, *Pas.*, 1962, 1, 599; Cass., 1 maart 1962, *Pas.*, 1962, 1, 737; Cass., 17 november 1962, *Pas.*, 1963, 1, 343; Cass., 3 mei 1963, *Pas.*, 1963, 1, 941; Cass., 14 februari 1969, *Pas.*, 1969, 1, 530; Vrede. Sint-Truiden, 23 mei 1972, *T. Not.*, 1972, 261; Vred. Sint-Truiden, 13 november 1975, *T. Vred.*, 1976, 176.

(12) DE PAGE, *o.c.*, 603

(13) KLUYSKENS, *o.c.*, 373.

(14) COLLINEN CAPITANT, 1, 820; BEUDANT, IV, 537.

(15) o.a. Vred. Sint-Truiden, 13 november 1975, *R.W.*, 1976-77, 823.

(16) GALOPIN en WILLE, 263 en 379; LINDEMANS, *o.c.*, 993-995; LINDEMANS, *R.W.*, 1952-1953, 1529-1938; lagere rechtspraak geciteerd in LINDEMANS, *o.c.*, 994; Vred. Sint-Maria-Horebeke, 7 maart 1967, *R.W.*, 1967-1968, 1095.

was (17). Aanvankelijk werd eveneens aangenomen dat de uitweg bleef bestaan wanneer de ingeslotenheid om welke reden de uitweg verleend werd, na dertig jaar verdween (18). Een groot deel van de rechtspraak en de rechtsleer echter verzette zich hiertegen (19). De wetgever ziet de situatie als volgt : "Het principe van de verjaring lijkt volledig in strijd te zijn met het doel van de wet en de aard van het recht. Is er een noodtoestand, dan moet er ten alle tijde een uitweg kunnen worden gevorderd. Eindigt die noodtoestand dan moet steeds de noodweg verdwijnen daar hij geen enkele reden van bestaan meer heeft. Het instandhouden van een noodweg zonder een noodtoestand is volledig in strijd met de bedoeling van de wet (20)".

1.2.3. De verplaatsing van de bedding van de uitweg (art. 684 lid 1 en lid 3).

Reeds tevoren aanvaardden rechtsleer en rechtspraak dat de uitweg op vordering van de eigenaar van het lijdende erf, op een ander erf verplaatst kon worden. Gewoonlijk steunde men zich hiervoor op art. 701 B.W. Deze mogelijkheid bestond zelfs nadat de uitweg reeds meer dan dertig jaar op dezelfde plaats werd gebruikt. De verplaatsing bij toepassing van art. 701 van het B.W. onderstelde echter dat de eigenaar van het lijdende erf een nieuwe ligging aanwees op een erf waarover hij de beschikking had. De eigenaar kon aldus niet vorderen dat de uitweg werd overgebracht op andermans terrein.

Lindemans ziet nu beide gevallen als een toepassing van het oude art. 684 B.W. dat voorschrijft de minst schadelijke weg te kiezen. In die zin kan de eigenaar van het lijdende erf zowel de verplaatsing vorderen naar een andere plaats van zijn erf, als naar een ander erf (21)

Verder liet art. 701 alleen aan de eigenaar van het lijdende erf toe de verplaatsing te vorderen. Het nieuwe art. 684 lid 3 daarentegen bepaalt dat de vordering tot verplaatsing van de uitweg zowel door de eigenaar van het heersende als van het lijdende erf ingesteld kan worden, en bij hun stilzitten ook door de respectieve gebruikers, mits ze de eigenaars in de zaak roepen. Diezelfde personen kunnen volgens hetzelfde artikel ook het initiatief nemen tot de afschaffing van de uitweg. In verband met deze bepaling kan men de bedenking maken dat het wel eigenaardig is te veronderstellen dat diegene die een uitweg heeft, het initiatief tot afschaffing ervan zal nemen (22).

(17) Cass., 14 februari 1969, *R.W.*, 1968-1969, 1549; *Pas.*, 1969, 1, 530; *Arr. Cass.*, 1969, 559.

(18) KLUYSKENS, *o.c.*, 373; PLANIOL en RIPERT, III, 936.

(19) DE PAGE, *o.c.*, 594; COLIN en CAPITANT, 1, 820; BEUDANT, IV, 535; HILBERT *o.c.*, 59.

(20) Verslag Cooreman, *Parl. Besch.*, Senaat, 1975-76, nr. 147-2, blz 8.

(21) Cfr. LAURENT, *o.c.*, 94; DERINE, VAN NESTE, VANDENBERGHE, *o.c.*, 409-410; Rb. Brussel, 12 dec. 1894, *J.T.*, 1895, 6.

(22) C. SUETENS-BOURGEOIS, *De ligging en de breedte van de noodweg en van de conventionele erfdiensbaarheid van doorgang*, *R.W.*, 1976-77, 829.

Verder dient ook opgemerkt te worden dat het wijzigen van de plaats van de erfdiensbaarheid, zelfs naar andermans erf, tevoren door rechtsleer en rechtspraak beschouwd werd als een wijziging van de modaliteiten. Art. 684 lid 1 zegt nu echter dat de verleende uitweg ophoudt te bestaan wanneer hij genomen kan worden op een andere plaats, die minder schadelijk geworden is dan de aangewezen ligging. Wanneer de rechter ingaat op een vordering tot verplaatsing wijzigt hij aldus niet de modaliteiten, maar vestigt hij een nieuwe uitweg.

2. PERSONEN DIE HET RECHT VAN UITWEG KUNNEN VORDEREN.

Bij de bespreking van zijn wetsvoorstel in de senaatscommissie stelde Lindemans als grootste euvel van de oude wetgeving vast dat de pachter niet gerechtigd was persoonlijk een uitweg te vorderen (23). Hij heeft dan ook getracht hieraan een mouw te passen. Deze materie wordt nu geregeld in art. 682 §1 en §3 van het B.W.

Art. 682 §1 B.W. stelt dat de eigenaar het recht heeft een uitweg te vorderen. In dezelfde bewoordingen regelde het oude art. 682 dit probleem. Krachtens art. 597 van het B.W. geldt dit recht ook voor de vruchtgebruiker, daar hij aldus geniet van alle erfdiensbaarheden waarvan de eigenaar het genot kan hebben. Reeds lang vóór de nieuwe wetgeving waren rechtsleer en rechtspraak het ook er over eens dat hetzelfde recht moest toegekend worden aan alle zakelijke gerechtigden die een gebruik of een genot hadden, zoals het recht van opstal, erfpacht, gebruik of bewoning (24). Verder werd aangenomen dat de alleen optredende medeëigenaar en de mijnconcessionaris (25) dit recht eveneens bezaten. Daarentegen konden huurders en pachters geen uitweg vorderen (26). Wel had de huurder een persoonlijke vordering tegen de verhuurder (27). De huurder had immers recht op het genot dat de verhuurder zich verbonden had te leveren. Indien dit genot verlamd werd door insluiting, kon de huurder een persoonlijke vordering instellen tegen de verhuurder om hem te dwingen op art. 682 beroep te doen tegen de eigenaar(s) van het omringende erf of erven. Deze regeling is nog van toepassing in Frankrijk. In België hebben we nu het nieuwe art. 682 §3.

Het oorspronkelijke voorstel van Lindemans luidde als volgt : "§3. De gebruikers ten welke titel ook van een erf, dat zich bevindt in de toestand beschreven in §1 en dat landelijk uitgebaat wordt, bezitten het persoonlijk recht om in dezelfde voorwaarden een uitweg te vorderen. De verleende uitweg houdt op te bestaan in het geval van art. 684, alsook bij het einde

(23) Verslag Cooreman, *Parl. Besch.*, Senaat, 1975-76, nr. 147-2, blz. 9.

(24) DE PAGE, *o.c.*, 599; KLUYSKENS, *o.c.*, 370; LINDEMANS, *o.c.*, 985; DERINE, VAN NESTE, VANDENBERGHE, *o.c.*, 389; Cass., 27 juni 1910, *Pas.*, 1910, 1, 369.

(25) Luik, 14 augustus 1856, *B.J.*, 1857, 161.

(26) Cass., 27 juni 1910, *Pas.*, 1, 369; Cass. Fr., 16 juni 1880, *P.P.*, 1880, 1, 429.

(27) Cass., 27 juni 1910, *Pas.*, 1910, 1, 369.

van het gebruik, dat de uitbater en zijn rechthebbenden van het erf hadden.”

Lindemans wilde de gebruiker dus een persoonlijk recht verschaffen en geen erfdiensbaarheid, een voordeel voor de gebruiker van de grond en niet voor de eigenaar. Aldus zou het persoonlijk recht automatisch vervallen bij het einde van het gebruiksrecht, alsook in het geval waarbij de gebruiker hetzij als eigenaar hetzij als gebruiker de naburige grond in zijn bedrijf betrok, vermits er dan geen sprake meer was van ingeslotenheid voor de gebruiker.

De commissie van justitie bracht wel enige belangrijke wijzigingen aan (28). De restrictie die Lindemans in zijn voorstel maakte, namelijk dat de gebruiker het erf landelijk moest uitbaten, werd geschrapt. De commissie realiseerde zich hierbij echter de innovatie die dit artikel zou meebrengen. Het creëert immers de mogelijkheid dat een persoonlijk recht van de pachter als zakelijk recht uitgeoefend wordt. De commissie heeft deze moeilijkheid opgelost door te vereisen dat de eigenaar in de zaak opgeroepen wordt. Aldus treedt de pachter als het ware op als een stilzwijgende mandataris van de eigenaar, die echter in de zaak dient geroepen te worden om tijdig bezwaar te kunnen opperen, mocht deze vordering voor hem nadelig zijn. Zo wordt het recht van uitweg definitief en is het in feite bij zijdelingse vordering een uitoefening van een zakelijk recht.

Uit dit alles volgt dat het recht van uitweg blijft bestaan ook na het pachtcontract. Ook in het geval waarbij de gebruiker eigenaar of gebruiker van het naburige erf wordt, blijft volgens mij de uitweg bestaan. Rekening houdend met al deze overwegingen werd de tekst aldus gewijzigd in de bekende vorm (29).

3. DE RECHTSPLEGING.

De rechtsvordering tot toewijzing, afschaffing of verplaatsing van een uitweg werd door de wet van 1 maart 1978 volledig hervormd. De te volgen procedure wordt beschreven in de artn. 1345 en 1371 bis van het Gerechtelijk Wetboek. We zullen hier niet in detail treden en enkel enige hoofdpunten aanstippen.

Om de procedurekosten te vermijden wordt aan de partijen een voorafgaande poging tot minnelijke schikking opgelegd. Kunnen ze hierbij tot geen akkoord komen, dan geschiedt de verdere rechtspleging op verzoekschrift. Het oproepen van de betrokkenen gebeurt bij gerechtsbrief. Op deze wijze heeft men gepoogd de hoge kosten van de vroeger vereiste dagvaardingen, aanvullende dagvaardingen en herdagingen te vermijden. Verder werd ook een regeling uitgewerkt voor eigenaars die in België geen bekende woonplaats hebben en werd aan de rechter de mogelijkheid geboden een deskundige aan te stellen (art. 1371 bis lid 5).

(28) Verslag Cooreman, *Parl. Besch.*, Senaat, 1975-76, nr. 147-2, blz. 4-11.

(29) Later werd nog wel een kleine wijziging aangebracht. Het voorstel van de commissie begon met : "Bij gebreke van de eigenaar..." wat senator Leroy kon doen veranderen in : "Blijft de eigenaar stilzitten..."